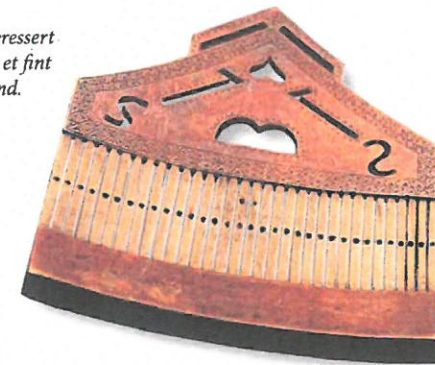

Liv Berit Kåsa i bunaden
Gammel Øst-Telemark

Liv Berit er meget interessert
i vevredskaper. Her er et fint
eksemplar av båndgrind.

Bunadens skattkammer

Tekst og foto: Sissel Beate Eriksen

Som femåring ble Liv Berit Kaasa iført sin første bunad. Her startet en gryende interesse for bunadene i Telemark. Hun tok svennebrev, og bunadstilvirkeren dypdykket i bunadshistorien, tekstilene, sølvet og teknikkene.

Liv Berit skiller seg ut på Bø stasjon, der hun venter på Norsk Husflids utsendte i Gammel Øst-Telemark. På veien hjem til Gvarv forteller hun at i skapet hennes henger tre bunader som hun bruker selv. I tillegg har hun tatt vare på bunaden hun fikk som femåring. Liv Berit danset folkedans fra tenårene, og det var på et folkemusikkstevne hun så beltestakk for første gang. Og da var hun solgt.

Bunad og folkedans

Mens hun viser oss inn i et skattkammer av et verksted, forteller hun om sin barndoms 17. mai på Notodden. Hun kunne bare åpne vinduet, så hørte hun musikken. Det var startsignalet for å kle seg til feiring av nasjonaldagen. Øst-Telemarksbunaden hun fikk som barn var tegnet av Anne Bamle. Den neste bunaden hennes var en blåtøysbunad fra Vest-Telemark. Da hun også var vokst fra den, ble det nok en gang bunad fra Øst-Telemark. 13 år gammel begynte Liv Berit med folkedans. Ny bunad var påkrevet. Hun ville sy selv. Mor kom hjem en dag med en påtegnert skjorte. Liv Berit brukte bare ei helg på krage og håndlinning, og en ny Øst-Telemarkbunad så etter hvert dagens lys. Det var på et folkemusikkstevne i 1962 at hun så beltestakk for første gang, hun snappet etter pusten, så betatt ble hun. Det var først etter denne opplevelsen, at hun oppdaget at det var bel-

testakk bestemor var iført på bildet som hang på veggen hjemme. Året etterpå begynte Liv Berit på Yrkesskolen i Lunde på linjen for lin og kjole. Her sydde hun seg beltestakk. Beltet hadde hun vevd tidligere. – Og siden har jeg ikke brukt annet enn beltestakken, sier hun og viser oss hvordan en beltestakk så ut i 1880-90. Stakkene kunne den gang være opptil 8-10 meter i vidde! Å ha rikelig vidde i stakken ble regnet som fint. Bunad og folkedans hører også sammen. Ola Kaasa danset folkedans, men han hadde ikke bunad. Han ble anbefalt å spørre Liv Berit, hun sydde. Det ble både bunad og ekteskap.

Skattkammer

Det første vi får øye på blant gamle kister, tiner og bokser, er en kopi av et brureforkle i grønt fugletøy. Både nye og gamle skjorter forteller om historie og utvikling. Liv Berits barnebunad har også fått plass her.

Strømpene har hentet sine roser fra Øst-Telemarksbunaden.

De sorte vanter. De sorte til venstre hører til beltestakken. tert 1880. De blå vantene til høyre er datert 1847 er fra Ola Kaasas familie.

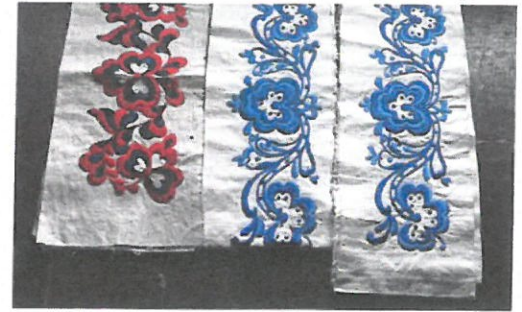
Blir videre over bunadsliv ger fargerike på rekke og l de nydeligste blomster som eg over stoffet. om hun samler på bunader. jo, jeg gjør vel det. Når noen om bunad, er det som å å en knapp, sier hun og åpner både kister og skap. merer har hun omkring 10 Liv Berit åpner en boks hvor krager, eller kvaler, ligger let sammen. Noen av dem brodert selv, andre kommer nepel fra auksjon. Det er mmelighet at hun gjerne går on, der kan det være godbiter ce ser. Hos henne blir de tatt e på. Til sammen har hun ster til kragene. 150–200 i korssting hører også med igen. ritts arbeidsbord ligger en ig flott nålepute og skinner.

Detalj av svart liv fra før 1900. Seljordsliv i fløyel og silkegarn. Silke i stolpene.

Her har Liv Berit laget en prøvelapp på skjortekrage, som er blitt til en lekker nålepute.

Broderier til håndlinning og krager.

Detalj av kragebroderi av Liv Berit.

– Nåleputa er en prøvelapp på skjortekrage til beltestakk, opplyser hun. Liv Berit er beskjeden på egne vegne, men denne nåleputa er hun stolt av. Det er ikke bare krager hun har mange av, gamle og nye belter trylles også fram. Det er tydelig at beltene var fargesterke også tidligere. – Det var de, men nå er mange av dem for rosa og for lilla. Visst ble det brukt både rosa og lilla tidligere også, men da som innslag. Det er ikke nødvendig med rosa og lilla i belter, skjortebroderi og forklebroderi. Det må ikke være samme farge over hele stakken. Det er trist om beltestakken skal bli en uniform. Dessuten er ofte duskene for lange i dag. De skal bare være omkring 20 cm fra beltet og ned.

Mangfold

Vi legger merke til flere båndgrunder på veggen. Liv Berit holder et fint eksempel i hånda.

– Jeg har også stor interesse for vevredskap, de var ofte friergaver, sier hun. Vi nevner ordet vanter, og vips så ligger det tre par foran oss. De blå, fra ektemannen, Ola Kaasa sin familie, de er fra 1847. Etter vantene henter hun fram sokker fra sine gjemmer. Hun peker på et rikt brodert par. – Rosemønsteret på disse sokkene kommer fra Øst-Telemarksbunaden. Vi kommenterer et artig bilde på veggen i verkstedet. Tre bunadkledde damer med håret vilt rundt seg. Vi får vite at de tre er Marit Bergland Rysstad, Ingrid Dillekås Adelson og Liv Berit. Bildet er tatt på Dyrskulplassen under Landskappleiken i 2011, da de tre opptrådte som «Troll til kjerringer». De tre hadde ansvaret for utstilling på Kunstlåven av brure- og festdrakter fra Telemark. Senere ble bruredraktene flyttet til Husflidshallen. Liv Berits interesse for historie og bunad har ført til at hun er frivillig på

museer. På ett museum er hun med på å kopiere gamle tekstiler ved å sy nytt. På et annet museum deltar hun med registrering. Og det var samling og registrering av mønster hun startet med i 1968–69. Hun lærte seg å legge mønstrene inn på data, og de 3–400 mønstrene er pertentlig satt inn i permer. Liv Berit har kunnskapen, engasjementet og energien til å tydeliggjøre bunadshistorien. Mens samtalen går rundt tradisjon, nevner Liv Berit at hun har sett en beltestakk sydd i utlandet. – Nå sier ikke jeg at alle bunader sydd i utlandet har samme dårlige standard. Men den jeg så, var det fæleste jeg har sett. Bunaden var sydd i et tynt silkeaktig stoff. Uff! Hun setter seg ned ved arbeidsbordet, ser utover skattene fra fortiden som rekker ut hånden til fremtiden, og sier: – Noe av det som henger rundt her, holder vel i 100 år til!